

KORPI

Kyläkeskiviikko 14.11.2012

Suomen maatalousmuseo Sarka
Teppo Vihola

Korven kylän nimi

- Nimi viittaa asutuksen leviämiseen Kojonjokea pitkin alajuoksulta latvoja kohti
- Metsämaa ja Korpi kuvaavat asutuksen myöhemmyyttä joen alajuoksun kyliin nähden
- Kyliä pidettiin aikanaan periferiana
- Tie rintamaille kulki jokea alajuoksuun

Kylän tausta

- Korpi kuului Loimaan pitäjän (Loimijoki socken) Kojonjoen neljänneskuntaan
- Kylä olemassa jo ennen 1500-luvun puoliväliä – todennäköisesti jo keskiajalla 1400-luvulla, vaikka kylän asemaa sillä ei saattanut olla
- Kasvavaa seutua
- Kylä sijaitsi Hämeen rajalla, jossa oli tilaa kasvaa
- Myöhemmin kylä osa Metsämaan kuntaa, jonka muut kylät olivat Kallion kylä, Metsämaan kylä

Kylän rajat

- Korvenkylä monessa mielessä omaleimainen Loimaan kylien joukossa
- Rajakylä – Korpiniemenriutta: Loimaan, Humppilan (Tammelan) ja Punkalaitumen pitäjäien yhtymäkohta
- Rajapaikkoja vuodelta 1555: Ypäjänkivi, Kärrinporras, Jomkareenkoski, Rautajärvi, Vammajoensuu, Leitonojansuu, Päiväkallio ja Kankaanhauta
- Kylänrajojen merkitys paljon suurempi pitäjäien välillä kuin saman pitäjän eri kylien

Vanhat tiet

- Korven kylän lävitse kulki jo 1600-luvulla talvitie, joka tuli Hirvikoskelta Onkijoen kautta Korven kylään ja siitä edelleen Tammelan puolelle
- Myöhemmin tie Urjalaan
- 9-tie

Korven vanhimmat talot

- Isoperhe (Korven Pertti)
  - Talo oli Loimaan alueen suurin, kylvöala 19 tynnyriä ja myös kotieläimiä eniten
  - Loimaan alueen ensimmäinen talonpoikaisratsutila 1500-luvun lopulta (1594)
- Markkula (Esko Nyräkäs)
  - Rustholli
- Viipuri (Hannu Maununpoika)
  - Myös merkittävä viljelijä 13 ½ tynnyrin kylvöalalla
- Rautio, Ruotus (Esko Ingilä)
- Paavola (muodostettiin vuoden 1600 tienoilla)

Ratsutilat

- Alsnön sääntö 1279 ja Juhana III:n aikaan nimityskirjat aatelissäätöön
- 1500-luvun loppupuolelta aatelisto ja ratsutalonpoika ei enää ollut sama asia
- Syntyvät 1500-luvun lopulta ja laitos saavuttaa huippunsa 1600-luvun jälkipuoliskolla
- Talonpoikaisratsutila sai verovapauden korvauksena ratsumiehen varustamisesta armeijaan
- Ruotsin suurvalta-aika, joka loppuu Suureen Pohjansotaan vuonna 1710 – Pultavan tappio
- Loimaalla enimmillään noin 60 ratsutilaa

Korvenkylän ratsutilat

- Kylässä ratsutiloja (rustholleja) Isoperhe ja Markkula
- Kun tiloja jaettiin, sen kaikki osat säilyivät asemaltaan rustholleina
- 1800-luvulla rustholleja Isoperhe, Alavahakoski, Ylivahakoski, Perheenlinna, Peltomarkkula ja Kylämarkkula

Taloluku

- Vuonna 1571 taloja oli 4 ja vuonna 1694 niitä oli 5
- Ei räjähtävää kasvua
- Korpi ei ollut rintamaita – ei laajaa tasaista savitasankoa vaan olemukseltaan jo Hämeeseen viittaavaa kumpuilevaa maastoa
- Kylän alue suuri ja se olisi kestänyt suuremmankin taloluvun
- 1700-luvun lopulla 7 taloa
- 1800-luvun puolivälissä 9 taloa

Vanhat pellot

- Kaunis ja täsmällinen todellinen sarkajako isolla osaa kylänvainiota
- Pitkät sarat jokea kohti
- Joissakin paikoin reunoilla myös lohkojakoa
- Pellot jakautuivat umpiaitoihin, joita viljeltiin kolmivuorossa – yksi kolmannes syysviljalla, toinen kevätiljalla ja kolmas kesantona
- Peltoja ympäröivät korkeat umpiaidat. Pitivät karjan peltojen ulkopuolella

Isojako

- Jako alkoi loppuvuodesta 1779
- Jako saatiin suoritetuksi maaliskuussa 1795
- Jakajat:
  - Anders Christersson Isoperhe s. 1732
  - Ander Jacobsson Isoperhe s. 1730
  - Anders Johansson Markkula s. 1727
  - Gustaf Jacobsson Markkula s. 1733
  - Anders Mattson Paavola s. 1732
  - Michel Jacobsson Viipuri s. 1744
  - Henrik Henriksson Ruotus eli Rautio s. 1750

Taloja jaetaan

1650

Isoperhe ➤ Isoperhe1
➤ Isoperhe2

Rautio (Ruotus)

Rautio (jatkuu)

1776

Markula1

Markula2

Viipuri (jatkuu)

Paavola (jatkuu)

1824-
1930

Isoperhe1
Isoperhe2
Isoperhe3 (Vahakoski)
Isoperhe4
(Perhenlinna)

Pellonperä
Kylä Markula
Markula

1864-
1870

Heikkilä
Isoperhe
Ala Vahakoski
Yli Vahakoski
Perhenlinna

Pelto Markula
Kylä

Paavola

Laajat ja riittävät metsät

- Korvenkylällä hyvät ja laajat metsät
- Metsiä tarvittiin ja käytettiin laitumena, polttopuun hankintaan, aidaksien hankintaan ja rakennuspuuksi
- Loimaalaisesti kylä tässä suhteessa erikoisen edullisessa asemassa
- Kylän alueella jo karumpaa maata – Häme lähestyy Loimijoki jää kauemmas
- Metsän suhteen ei ongelmia vaan puuta riitti hyvin kaikkeen tarpeelliseen

Torpat

- Isojakokarttaan merkitty Kuopon sotilastorppa.
  - Pellot, Kuopon umpiaita joen toisella puolella, nyk Hurrinkulma.
  - 1770-1775 rippikirjassa mainitaan yksi torppari:
    - Matt Marcison
  - 1776-1780 kolme torpparia:
    - Matt Marcison
    - Jac. Mårt:son
    - Jacob Mattson
- 1780-1790 torppareita viisi

Torpat 1800-luvulla

- Isoperhe
  - 1824-1830: Huhtasuo, Männistö/kkö, Tervämäki, Matomäki, Randala, Saviko, Levomäki, Lähtenmäki, Tanhuanpää, Mäenpää, Lähtenmäki, Mäkelä, Ahola, Ojala
  - 1864-1870:
    - **Heikkilä:** Kurkisuo, Säteri, Niinimäki, Haavisto, Kujala, Mäenpää, Huhtanen, Isomäki
    - **Iso Perhe:** Tervasmäki, Suonpää, Männikkö, Mäkelä, Ahola, Puolimatka
    - **Ala Vahakoski:** Levosuo, Isokallio, Tienhaara
    - **Yli Vahakoski:** Savikka, Ratanen, Randala
    - **Perhenlinna:** Vähäkallio, Ellimäki, Levomäki, Randala, Lähtenmäki, Töykkälä, Kulmala

Torpat 1800-luvulla

- Markula
  - 1824-1830: Kanganpää, Ketola, (Mahlamäki), Hopp, Jaukari
  - 1864-1870:
    - **Pelto Markula:** Koskela, Mastonotko, Kanganpää, Myllymäki, Kauhais, Ketola, Niittumäki, Juhala
    - **Kylä Markula:** Syrjälä, Matomäki, Joensuu, Palomäki

Torpat 1800-luvulla

- Paavola
  - 1824-1830: Venäjänkytö, Isomäki, Ristimäki, Leppikangas, Mäkelä
  - 1864-1870: Ilveskallio, Kangare, Ylösmäki, Palonperä, Mäkipää, Löyttymäki, Ristimäki, Leppäkangas
- Wiipuri
  - 1824-1830: Töykkälä, Päivälä, Riuttamäki, Välikangare
  - 1864-1870: Uutela, Välikangare, Päivälä, Niemelä, Rajala, Pykinmaa, Mettänperä

Torpat 1800-luvulla

- Ruotus (Rautio)
  - 1824-1830: Tytykoski, Ristimäki, Kanganpää, Hakala, Ketunmäki
  - 1864-1870: Mäkelä, Mattila, Riuttamäki, Jussila, Tytykoski, Ristimäki, Ketunmäki, Lindula

Torpparilaitoksen laajeneminen

- Taloille tuli isojaossa maata runsaasti – erityisesti metsämaata ja suota
- Tilaa torpille ja torppariasutukselle
- Mahdollisuus asuttaa jälkeläisiä ja muitakin
- Lupa raivata ja rakentaa – isäntä määräsi
- Torpista kasvoi lisää tiloja, kun ne vapautettiin vuoden 1918 jälkeen
- Monessa muussa kylässä tilanne oli toinen – useat Loimaan kylät kovin pienialaisia ja huonometsäisiä
- Rakentamiselle ja raivaukselle ei ollut edellytyksiä

Kylän väkiluku

- Laskelma karkea ja pitää sisällään ripilläkäyvät eli yli 16-vuotiaat
- 1780-84 – 149 henkeä
- 1818-24 – 506 henkeä (lapset mukana)
- Taitaa olla selvästi enemmän kuin nykyään
- Tästäkin luku edelleen kasvoi ainakin 1900-luvun alkuun saakka
- Loppujenlopuksi liikaa väkeä ja pakko oli osan lähteä

Käsityöläiset

- 1824-1830 rippikirjassa:
  - Pitäjän seppä Mickel Eriks. Majolin
  - Pitäjän suutari Johan Jakobsson
  - Pitäjän räätäli Johan Lindholm
  - Seppä Henric Henricsson Tammelasta
  - Suutari Johan Johansson
- 1864-1870 rippikirjassa:
  - Heikkilän rusthollin Seppä Johan Helin
  - Mylläri/puuseppä Israel Karlsson Lindqvist (Pelto Markula)
  - Suutari Tobias Lindholm (Viipuri)
  - Kylän seppä Söderlund (Viipuri)
  - Mylläri Tobias Lindfors

Rautajärven lasku

- Hanke vaikea toteuttaa, kun järvi kuului useammalle kylälle – Humppilan kylä 236 ta, Huhtaankylän osuus 30 ta ja Korvenkylän osuus 27 ta (vajaat 10 %)
- Ensimmäinen lupahakemus 1848 – hanke raukesi osakkaiden haluttomuuteen
- Sopimus Kaarlo Kolkkalan ja Korvenkylän osakkaiden kesken 1857
- Lupa laskuun 1862 – voimaan 1864
- Järveä laskettiin ensimmäisen kerran vuosina 1865-70

Laskun uusi vaihe

- Työ jäi hiukan kesken ja vesi vaivasi kuiviota – järvi ei kuivunut kokonaan
- 1944 uusi suunnitelma, jonka tarkoitus oli auttaa Kojonjokivarren alavia maita aina Kojjärveen saakka ja saattaa Rautajärvi kokonaan kasvamaan heinää ja myöhemmin viljaa
- Uoman siirto ja Rautajärven pengerrys
- Pumppuasema
- valtiontyö

Sanontoja Korven taloista

Aika gossi, sano Korven Lassi (Paavola).

Oho, sano Markkula.

Mull' on viinaa, sano Viipuri.

Yhy, sano Rautio.

Ottaa rahan lainaks ja maksaa vellaan pois, sano Perheenlinna.

Mull' on rahhaa ja rukkiita ja hyviä hevosia, sano Vahakoski

Oikein sanoit, sano Heikkilä.

Jaha, sano Mikkola.

Hehe, sano Peltomarkula.

Lähteitä

- Veikko Laakso: Suur-Loimaan historia, osat I ja II
- Maanmittaushallituksen arkisto
- Timo Verho: Loimaan talonpoikaissuvut 1540-1870